

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ (Δεκέμβριος 2006)

Συγγραφέας: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΑΓΕΒΡΕΚΗΣ

1. Το πλαίσιο των ενεργειακών επενδύσεων

Ο τομέας της ενέργειας, ένας από τους πιο ζωτικούς τομείς δημοσίου συμφέροντος που επίσης συνδέεται με σημαντικά θέματα κοινής ωφελείας, αποτελούσε έως πρόσφατα χώρο αποκλειστικής δραστηριότητας του κράτους. Την τελευταία δεκαετία, το θεσμικό και χρηματοοικονομικό πλαίσιο της ιδιωτικής επιχειρηματικής δράσης, ωθεί το κράτος να παραχωρεί τη θέση του σε νέες δυνάμεις του ιδιωτικού τομέα, υποστηρίζοντας την υλοποίηση ενός σημαντικού αριθμού επενδυτικών σχεδίων, προκειμένου να διαμορφωθεί ένα νέο πεδίο δράσης. Ο τρόπος μετάβασης στο νέο αυτό πλαίσιο αγοράς όπου ο ανταγωνισμός επικεντρώνεται στο κόστος και κατά συνέπεια στις τιμές που καλείται να πληρώσει ο τελικός καταναλωτής, είτε είναι ιδιώτης είτε επιχείρηση, είναι σαφώς μια πολιτική απόφαση, η οποία αφενός αποτελεί κοινοτική επιταγή αφετέρου συνάδει με τις ανάγκες απορρύθμισης μιας αγοράς η οποία παρέμενε εγκλωβισμένη στις κρατικές αγκυλώσεις.

Βασικοί συντελεστές για την εξέλιξη αυτή υπήρξαν η ωρίμανση των νέων τεχνολογιών παραγωγής ενέργειας καθώς και η υποστήριξη των αντίστοιχων επενδύσεων από μέτρα πολιτικής. Στη διαμόρφωση αυτών των στόχων ουσιαστικό ρόλο διαδραμάτισε η ενεργή και σταθερή ανάληψη πρωτοβουλιών από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, καθώς και η υιοθέτηση ενός σύγχρονου νομοθετικού και κανονιστικού οπλοστασίου.

1.1 Ο ρόλος και η ανάληψη δράσεων και πρωτοβουλιών της ΡΑΕ

Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) συστήθηκε με το νόμο 2773/1999, ο οποίος τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 του νόμου 2837/2000. Αποτελεί εξειδικευμένη ανεξάρτητη διοικητική αρχή^[1], στην οποία έχουν ανατεθεί ποικίλες αρμοδιότητες σχετικά με όλους τους τομείς της ενέργειας, και απολαμβάνει διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας. Έχει ως αρμοδιότητες την παρακολούθηση και τον έλεγχο της αγοράς ενέργειας σε όλους τους τομείς και τη γνωμοδότηση για την έκδοση των ατομικών και κανονιστικών διοικητικών πράξεων, την έγκριση λεπτομερειών εφαρμογής των Κωδίκων στον τομέα του ηλεκτρισμού, τον έλεγχο και την επιβολή κυρώσεων στα πρόσωπα που ασκούν δραστηριότητα στον τομέα της ενέργειας και τη διαιτητική επίλυση διαφορών, καθώς και τη συνεργασία με αντίστοιχες αρχές άλλων χωρών, διεθνείς οργανισμούς και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο ρόλος της Αρχής δεν είναι ελεγκτικός ή δικαστικός και δεν καλύπτει θέματα της αρμοδιότητας της Επιτροπής Ανταγωνισμού, όπως για παράδειγμα αν μια ενδεχόμενη συγχώνευση εταιριών παραγωγής μπορεί να οδηγήσει σε μονοπωλιακές καταστάσεις. Σκοπός της είναι να διευκολύνει τον ελεύθερο και υγιή ανταγωνισμό στην ενεργειακή αγορά με σκοπό να εξυπηρετηθεί καλύτερα και οικονομικότερα ο καταναλωτής (ιδιώτης και επιχείρηση) αλλά και να επιζήσει, αναζητώντας νέες ευκαιρίες, η μικρή και μεσαία επιχείρηση, η οποία είναι φορέας ανάπτυξης και απασχόλησης.

Η ΡΑΕ έχει σαν στόχο να εξασφαλίσει την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων, κάνοντας αυτές τις εξωτερικότητες εσωτερικά θέματα της αγοράς, με τρόπο όμως που να είναι απολύτως συμβατός με την πιο ανταγωνιστική και ελεύθερη λειτουργία της. Τέτοια εξωτερικά ζητήματα είναι τα εξής: η ανάπτυξη κατά προτεραιότητα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συμπαραγωγής και αποστελεσματικής χρήσης της ενέργειας στα πλαίσια των μηχανισμών της αγοράς αλλά σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι χρηματοοικονομικά κριτήρια θα επέτρεπαν. Η υποδομή προμήθειας μεταφοράς και διανομής της ενέργειας και η ανάπτυξή της, ώστε να είναι επαρκής και να διευκολύνει τη φυσική και οικονομική πρόσβαση νέων επιχειρήσεων και την παροχή καλύτερης υπηρεσίας προς τους καταναλωτές. Η ενσωμάτωση της τεχνολογικής πρόοδου σε όλους τους τομείς παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας.

Παράλληλα, στο πλαίσιο του νέου νόμου για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας προβλέπεται με υπουργική απόφαση ο καθορισμός των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας σε σχέση με την ηλεκτρική ενέργεια και οι κάτοχοι άδειας που χορηγείται κατά τις διατάξεις του ν. 2773/1999, οι οποίοι υποχρεούνται να παρέχουν αυτές τις υπηρεσίες. Με υπουργική απόφαση μετά από γνώμη της ΡΑΕ: α) καθορίζεται η μεθοδολογία υπολογισμού του ανταλλάγματος που οφείλεται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων των κατόχων άδειας που παρέχουν υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, και β) εγκρίνεται το ύψος του εκάστοτε οφειλόμενου ανταλλάγματος ετησίως. Επιπλέον, στο ίδιο πλαίσιο ενισχύθηκαν οι αρμοδιότητες της ΡΑΕ όπου πλέον προβλέπεται η αρμοδιότητα έκδοσης από το Ρυθμιστή δεσμευτικών αποφάσεων επί καταγγελιών κατά του Κυρίου και των Διαχειριστών του Συστήματος και Δικτύου [\[ii\]](#).

Από τη συγκρότηση της ΡΑΕ, τον Ιούλιο του έτους 2000 μέχρι σήμερα και παρά το γεγονός ότι της έχουν ανατεθεί κυρίως γνωμοδοτικές αρμοδιότητες, η θεσμοθέτησή της και η δραστηριοποίησή της δημιούργησαν μία νέα δυναμική στην αγορά ενέργειας, η οποία ανέδειξε σημαντικά οφέλη για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις. Οι πρωτοβουλίες και οι δράσεις αυτές επικεντρώθηκαν κυρίως:

α. Συνέχεια και ορθολογισμός. Ο τρόπος και ιδίως τα κριτήρια επιλογής των μελών της Αρχής (επιστημονική κατάρτιση, επαγγελματική ικανότητα, εξειδικευμένη εμπειρία), το γεγονός ότι τα μέλη της περιβάλλονται με εγγυήσεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, η οικονομική και διοικητική αυτοτέλεια που αναγνωρίζεται στην Αρχή, έχουν διαμορφώσει ήδη αίσθηση συνέχειας, εμπειρογνωμοσύνης και ίσης μεταχείρισης, συμβάλλοντας αποτελεσματικά στην εμπέδωση της αξιοπιστίας ως προς τον τρόπο λειτουργίας της αγοράς ενέργειας.

β. Επιχειρηματική εμπιστοσύνη. Εμπεδώνεται τόσο στους επενδυτές όσο και στους καταναλωτές η αντίληψη ότι η μετάβαση από το κρατικό μονοπώλιο στον ελεύθερο ανταγωνισμό συντελείται υπό την εποπτεία τρίτου ανεξάρτητου οργάνου, που δεν έχει ίδιο ενδιαφέρον στην αγορά ενέργειας, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του κράτους καθ' εαυτού, το οποίο ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα στον τομέα της ενέργειας.

γ. Πληροφόρηση. Η παροχή αντικειμενικής και ισότιμης πληροφόρησης από τη ΡΑΕ προς όλους και η διαφάνεια των πράξεών της έχουν ήδη αποτελέσει σημείο

αναφοράς των δραστηριοποιούμενων στην αγορά ενέργειας. Η ισότιμη πρόσβαση στην πληροφορία και η αποφυγή καταστάσεων «ασύμμετρης πληροφόρησης» -κατά την έννοια της οικονομικής θεωρίας- είναι θεμελιώδους σημασίας για την ανάπτυξη του ανταγωνισμού και την είσοδο νέων παικτών στην αγορά.

δ. Προστασία καταναλωτών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Ήδη, η ΡΑΕ λειτουργεί αποτελεσματικά ως μηχανισμός αναφοράς, κυρίως σε σχέση με την προστασία των καταναλωτών και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίοι όλο και πιο συχνά προσφεύγουν ενώπιόν της για την επίλυση ποικίλων θεμάτων. Στο πλαίσιο του ν. 3426/2005 προστέθηκαν ειδικές ρυθμίσεις για την προστασία και ενημέρωση των καταναλωτών κατόπιν υπουργικής απόφασης..

ε. Εφαρμογή αρχών «ασύμμετρης ρύθμισης». Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ενέργειας πριν από την απελευθέρωση της αγοράς έχουν σημαντικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τις νεοεισερχόμενες, αφού οι τελευταίες αντιμετωπίζουν τα ποικίλα εμπόδια, που εμφανίζονται κατά το στάδιο της μετάβασης από το καθεστώς κρατικού μονοπωλίου σε καθεστώς ελεύθερης αγοράς. Για την εξομάλυνση των εμποδίων αυτών απαιτείται η τήρηση αρχών «ασύμμετρης ρύθμισης», αρχών δηλαδή που εξισορροπούν και εξομαλύνουν τις συνθήκες της αγοράς. Παράδειγμα τέτοιων κανόνων αποτελούν οι κανόνες που περιλαμβάνονται στο άρθρο 13 του Κώδικα Προμήθειας σε Πελάτες (ΦΕΚ Β' 270/15.03.2001) σε σχέση με τους «Μεγάλους Προμηθευτές», τους προμηθευτές δηλαδή που καλύπτουν ποσοστό μεγαλύτερο του 40% της συνολικής ποσότητας ενέργειας που καταναλώνουν οι Επιλέγοντες Πελάτες της χώρας [iii].

στ. Διασφάλιση διαφάνειας και συμμετοχής. Στους συμμετέχοντες στην αγορά ενέργειας έχει ήδη αρχίσει να εμπεδώνεται η απαίτηση συμμετοχής στην προετοιμασία κανονιστικών πράξεων και ρυθμίσεων της αγοράς, όπως αποδεικνύεται από την εξαιρετική συμμετοχή τους στις διαδικασίες δημόσιας διαβούλευσης σχετικά με διάφορα θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων της ΡΑΕ. Το συμπέρασμα αυτό δεν αφορά μόνο την ελληνική πραγματικότητα. Ανάλογη άποψη, σύμφωνα με την οποία επιλέγεται το μοντέλο της ρυθμιζόμενης πρόσβασης σε εγκαταστάσεις φυσικών μονοπωλίων, όπως αυτά του τομέα της ενέργειας, επικρατεί τόσο διεθνώς όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΡΑΕ συμμετείχε ενεργά στη διαδικασία τροποποίησης του νομοθετικού πλαισίου που διέπει την οργάνωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας τόσο κατά την επεξεργασία του ν. 3175/2003 όσο και του νέου θεσμικού πλαισίου αναμόρφωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με την υιοθέτηση του ν. 3426/2005 όσο και του ν. 3468/2006. Επίσης, ανέλαβε σημαντική πρωτοβουλία για την αναμόρφωση και θεσμοποίηση των Κωδίκων και Κανονισμών που θεσπίζονται κατ' εξουσιοδότηση του ν. 2773/1999, μετά από την τροποποίησή του με το ν. 3175/2003. Επεξεργάστηκε και αντιμετώπισε μεγάλο όγκο υποθέσεων έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)[\[iv\]](#) και διαμόρφωσε τη διοικητική πρακτική που αφορά την παρακολούθηση των αδειούχων και την ανάκληση αδειών παραγωγής σύμφωνα με το νόμο.

1.2 Η απελευθέρωση της ενέργειας και το θεσμικό πλαίσιο στην εκμετάλλευση των ΑΠΕ

Ο τομέας της ενέργειας εν γένει (πλήν του πετρελαίου και των πετρελαϊκών προϊόντων) διέπετο από ένα ειδικό καθεστώς στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, υπό την έννοια ότι τελούσε κάτω από τον έλεγχο των κρατών μελών. Στον αντίποδα της αυστηρά μονοπωλιακής οργάνωσης του τομέα βρίσκεται το μοντέλο οργάνωσης σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες περί ελεύθερου ανταγωνισμού. Ένα από τα πιο ουσιαστικά εργαλεία διαμόρφωσης της νέας αυτής θεσμικής πλατφόρμας αποτέλεσε η Συνθήκη του Χάρτη Ενέργειας, που υπογράφηκε και κυρώθηκε από περισσότερα από πενήντα (50) κράτη. Ουσιαστική επίσης πηγή διαμόρφωσης του ευρωπαϊκού δικαίου ενέργειας, το οποίο στην ουσία του είναι δίκαιο απελευθέρωσης ενέργειας[\[v\]](#), αποτέλεσε το δευτερογενές κοινοτικό δίκαιο (οδηγίες, κανονισμοί), το οποίο λειτούργησε ως δίκτυο διάδοσης των ιδεών και των τεχνικών που είχαν αναπτυχθεί στο εννιαίο ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την αγορά ενέργειας[\[vi\]](#).

Το μοντέλο της απελευθέρωσης της αγοράς ξεκίνησε να εφαρμόζεται ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 σε περισσότερο οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες, όπου ο τομέας είχε επιτύχει υψηλό επίπεδο ωρίμανσης στην κεφαλαιουχική και

τεχνολογική υποδομή. Η διαδικασία απελευθέρωσης των ενεργειακών αγορών συνδέεται άρρηκτα με τη δημιουργία και την αποτελεσματική λειτουργία νέων θεσμικών δομών ρύθμισης της αγοράς και αποτυπώνεται με μεγάλη σαφήνεια στις οδηγίες της ΕΚ για τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς στους τομείς του ηλεκτρισμού[vii] και του φυσικού αερίου[viii]. Υπό συνθήκες παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, το μοντέλο αυτό ακολουθείται πλέον και από τις αναπτυσσόμενες χώρες με επιπλέον στόχο την προσέλκυση κεφαλαίων αλλοδαπής προέλευσης για την πραγματοποίηση νέων επενδύσεων.

Στις 19 Φεβρουαρίου 2001 βάσει του ν. 2773/1999 απελευθερώθηκε επίσημα περίπου το 34% της αγοράς σε συμμόρφωση με την Κοινοτική Οδηγία 96/92 περί κοινών κανόνων εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Η αγορά αυτή αφορούσε περίπου 6.500 «επιλέγοντες» πελάτες της μέσης και υψηλής τάσης, οι οποίοι μπορούσαν (θεωρητικά) να προμηθεύονται εκτός ΔΕΗ την ηλεκτρική τους ενέργεια. Τους μη επιλέγοντες πελάτες (προς το παρόν της χαμηλής οικιακής τάσης) εξακολουθούσε να τους προμηθεύει η ΔΕΗ. Το νέο αυτό θεσμικό πλαίσιο όμως οδήγησε τον τομέα της παραγωγής ενέργειας στο να εισέλθουν και ανεξάρτητοι παραγωγοί χρησιμοποιώντας και συμβατικά καύσιμα όπως φυσικό αέριο.

Σε αυτή την εν δυνάμει διαμορφούμενη κατάσταση απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας[ix], η Ελλάδα, όπως άλλωστε και τα άλλα κράτη μέλη, κλήθηκε να καθορίσει ανάμεσα στις εναλλακτικές δυνατότητες παραγωγής και πρόσβασης στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας που επιτάσσονται από την ποικιλία των διαρθρώσεων της και την ιδιαιτερότητα των συστημάτων της, τους συγκεκριμένους τρόπους εφαρμογής της κατά τον προσφορότερο για αυτήν τρόπο. Σχετικά με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η Ελλάδα είχε να επιλέξει ανάμεσα στο σύστημα αδειοδότησης[x] και της υποβολής προσφορών κατόπιν προκήρυξης διαγωνισμού για τη δημιουργία νέων ηλεκτροπαραγωγικών εγκαταστάσεων[xi].

Ακόμη και υπό συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού η αναγκαιότητα εξωτερικής παρέμβασης στην αγορά ενέργειας εξακολουθεί να συντρέχει. Η αναγκαιότητα αυτή τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι ορισμένα τμήματα του τομέα εξακολουθούν, ακόμη και μετά την απελευθέρωση της αγοράς, να θεωρούνται φυσικά μονοπώλια. Πρόκειται για τα δίκτυα μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Τα δεδομένα αυτά οδήγησαν, ώστε να καθιερωθεί διεθνώς ένα νέο πρότυπο οργάνωσης

της παρέμβασης στην αγορά, το πρότυπο της ανεξάρτητης ρύθμισης με στόχο τη διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών για την ανάπτυξη πραγματικού ανταγωνισμού σε πρώην μονοπωλιακούς τομείς.

Ο κοινός νομοθέτης, ανταποκρινόμενος στις νέες ανάγκες που διαμορφώθηκαν στο χώρο της ηλεκτρικής ενέργειας, επέφερε σημαντικές αλλαγές με το ν. 3426/2005, οι οποίες συνίστανται αφενός στην αναγνώριση του δικαίωματος επιλογής προμηθευτή για όλους του καταναλωτές πλην των οικιακών[xii] αφετέρου στην υπαγωγή σε καθεστώς αδειοδότησης κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερομένων από τον Υπουργό Ανάπτυξης μετά από γνώμη της ΡΑΕ προκειμένου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας για τα μη Διασυνδεδεμένα Νησιά και όχι ύστερα από διαγωνιστική διαδικασία[xiii]. Επιπλέον, χορηγείται στη ΔΕΗ άδεια παραγωγής: α) για την κάλυψη των έκτακτων αναγκών των μη Διασυνδεδεμένων Νησιών (άρθρο 11 παρ. 2), και β) για τα Απομονωμένα Μικροδίκτυα με την επιφύλαξη της χορήγησης παρέκκλισης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 26 της Οδηγίας 2003/54/ΕΚ. Παράλληλα, ενισχύθηκαν οι αρμοδιότητες του ΔΕΣΜΗΕ σε σχέση με την ανάπτυξη και συντήρηση του Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας[xiv].

Πέραν όμως όλων των αλλαγών που συνετελέσθησαν στο χώρο της ηλεκτρικής ενέργειας[xv], επί των οποίων περίοπτη θέση καταλαμβάνει η προώθηση των απαραίτητων διαδικασιών για το λειτουργικό διαχωρισμό της ΔΕΗ ΑΕ, στο πλαίσιο του οποίου οι δραστηριότητες της ΔΕΗ Α.Ε. στους τομείς της μεταφοράς, της διανομής και της διαχείρισης των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών θα πρέπει να εντάσσονται στην οργανωτική δομή της εταιρείας κατά τρόπο που εξασφαλίζει τον αποτελεσματικό λειτουργικό διαχωρισμό τους. Για το σκοπό αυτό, προκειμένου για τους τομείς της μεταφοράς και της διανομής, εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών και προκειμένου για τον τομέα της διαχείρισης των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών, εντός προθεσμίας δεκαοκτώ (18) μηνών, από τη δημοσίευση του ν. 3426/2005 στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, η ΔΕΗ οφείλει να προβεί στις αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές και να υποβάλει σχετικό υπόμνημα στον Υπουργό Ανάπτυξης και στη ΡΑΕ. Ευθυγραμμιζόμενος ο κοινός νομοθέτης με την επιτακτική ανάγκη λογιστικού διαχωρισμού της ΔΕΗ κατέστησε λεπτομερέστερες και αυστηρότερες τις διατάξεις που αφορούν το λογιστικό διαχωρισμό των καθετοποιημένων επιχειρήσεων και των επιμέρους δραστηριοτήτων που αφορούν τον τομέα της ενέργειας, ώστε να αποφεύγονται οι διασταυρούμενες επιδοτήσεις ή άλλες μέθοδοι κατάχρησης

δεσπόζουσας θέσης [\[xvi\]](#).

Η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας δεν αποτέλεσε το μοναδικό προνομιακό χώρο παρέμβασης του κοινού νομοθέτη. Οι ανάγκες προσαρμογής στις κοινοτικές επιταγές προώθησης των ανανώσιμων πηγών ενέργειας και η ειδικότερη πτυχή αυτών, της προώθησης φωτοβολταϊκών πηγών ενέργειας, αποτέλεσε επίσης ουσιαστικό χώρο παρέμβασης του κοινού νομοθέτη. Με τις διατάξεις του νέου νόμου 3468/2006 αφενός μεταφέρθηκε στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία 2001/77/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2001 για την «προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας» (ΕΕΕΚ L 283) και αφ' ετέρου προωθείται, κατά προτεραιότητα, στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, με κανόνες και αρχές, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.) και μονάδες Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.).

Στο νέο πλαίσιο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α απαιτείται σχετική άδεια. Η άδεια αυτή χορηγείται από τον Υπουργό Ανάπτυξης, μετά από γνώμη της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (Ρ.Α.Ε.), με κριτήρια: α) την εθνική ασφάλεια, β) την προστασία της δημόσιας υγείας και ασφάλειας, γ) την ενγένει ασφάλεια των εγκαταστάσεων και του σχετικού εξοπλισμού του Συστήματος και του Δικτύου, δ) την ενεργειακή αποδοτικότητα του έργου για το οποίο υποβάλλεται η σχετική αίτηση, όπως η αποδοτικότητα αυτή προκύπτει, για έργα Α.Π.Ε. από μετρήσεις του δυναμικού Α.Π.Ε. και για τις μονάδες Σ.Η.Θ.Υ.Α. από τα ενεργειακά ισοζύγιά τους. Ειδικά, για το αιολικό δυναμικό, οι υποβαλλόμενες μετρήσεις πρέπει να έχουν εκτελεστεί από πιστοποιημένους φορείς, σύμφωνα με το πρότυπο DIN-EN ISO/IEC 17025 του 2000, όπως αυτό ισχύει κάθε φορά. Συνεκτιμούνται επίσης η ωριμότητα της διαδικασίας υλοποίησης του έργου, όπως αυτή προκύπτει από μελέτες που έχουν εκπονηθεί, γνωμοδοτήσεις αρμόδιων υπηρεσιών, καθώς και από άλλα συναφή στοιχεία, η εξασφάλιση ή η δυνατότητα εξασφάλισης του δικαιώματος χρήσης της θέσης εγκατάστασης του έργου, καθώς και η δυνατότητα του αιτούντος να υλοποιήσει το έργο με βάση την οικονομική, επιστημονική και τεχνική επάρκειά του. Αν ο αιτών είναι νεοσύστατο νομικό πρόσωπο, η δυνατότητα αυτή αξιολογείται στα πρόσωπα που συμμετέχουν σε αυτό ως εταίροι ή μέτοχοι. Επιπροσθέτως, προκειμένου για τη χορήγηση της σχετικής άδειας

λαμβάνονται υπόψη η προστασία του περιβάλλοντος, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Α.Π.Ε., καθώς και η διασφάλιση παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και προστασίας των Πελατών.

Για τη χορήγηση της άδειας παραγωγής, την τροποποίηση ή την ανάκλησή της υποβάλλεται σχετική αίτηση στη Ρ.Α.Ε., η οποία συνοδεύεται από τα έγγραφα που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, που εκδίδεται μετά από γνώμη της Ρ.Α.Ε. και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η αίτηση για τη χορήγηση της άδειας παραγωγής συνοδεύεται από Π.Π.Ε. (Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων). Αντίγραφο της αίτησης και των συνοδευτικών της εγγράφων, καθώς και κάθε άλλο μεταγενέστερο έγγραφο που υποβάλλεται στη Ρ.Α.Ε., κοινοποιούνται στον Υπουργό Ανάπτυξης, με επιμέλεια του αιτούντος. Στη συνέχεια εγκρίνεται ο Κανονισμός Αδειών Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α.

Με τον κανονισμό αυτό καθορίζονται η διαδικασία της υποβολής των αιτήσεων για τη χορήγηση άδειας παραγωγής και τα συνοδευτικά αυτών έγγραφα καθώς και της αξιολόγησης των αιτήσεων αυτών, η διαδικασία της υποβολής και της εξέτασης αντιρρήσεων κατά των υποβαλλόμενων αιτήσεων, της εξαίρεσης από την υποχρέωση λήψης άδειας παραγωγής, καθώς και η διαδικασία τροποποίησης και μεταβίβασης της άδειας παραγωγής και κάθε ειδικότερο θέμα και σχετική λεπτομέρεια. Επίσης, καθορίζονται οι ειδικότερες υποχρεώσεις του Αδειούχου, η διαδικασία παρακολούθησης και ελέγχου της τήρησης των όρων της άδειας παραγωγής και των συναφών υποχρεώσεων, καθώς και η διαδικασία ανάκλησης της άδειας αυτής. Με την απόφαση καθορίζονται τα στοιχεία της αίτησης και της γνώμης της Ρ.Α.Ε., με την οποία αξιολογείται η αίτηση, και τα στοιχεία της αίτησης και της γνώμης που δημοσιοποιούνται, με επιμέλειά της, στο διαδίκτυο ή με οποιονδήποτε άλλο πρόσφορο τρόπο. Η γνώμη της Ρ.Α.Ε. συνοδεύεται από έκθεση στην οποία τεκμηριώνεται η εφαρμογή των κριτηρίων που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.

2. Η φωτοβολταϊκή τεχνολογία εκμετάλλευσης των ΑΠΕ

2.1 Ηλιακή ενέργεια και ο ρόλος των φωτοβολταϊκών συστημάτων στην Ελλάδα

Η παραγόμενη ηλιακή ενέργεια φτάνει στη Γη με τη μορφή της ηλιακής ακτινοβολίας. Η φωτοβολταϊκή τεχνολογία χρησιμοποιώντας ημιαγωγούς από κρυστάλλους πυριτίου (φωτοβολταϊκό Φ/Β στοιχείο), όπου προσπίτει η ηλιακή ακτινοβολία, δημιουργεί ηλεκτρική τάση και με την κατάλληλη σύνδεση σε φορτίο παράγεται ηλεκτρικό ρεύμα. Τα φωτοβολταϊκά στοιχεία συνδέονται μεταξύ τους ηλεκτρονικά και αποτελούν μια συστοιχία. Αυτό συμβαίνει, διότι η ενέργεια που παράγεται από ένα φωτοβολταϊκό στοιχείο είναι περιορισμένη. Για το λόγο αυτό τα στοιχεία συνδέονται μεταξύ τους, προκειμένου να παραχθεί μια σημαντική ποσότητα ηλεκτρικού ρεύματος.

Στην Ελλάδα οι πρώτες φωτοβολταϊκές εφαρμογές άρχισαν στη δεκαετία του '80 και συνεχίστηκαν στις δεκαετίες του '90 και 2000 σε νησιά και αυτόνομες εγκαταστάσεις ιδιωτών. Υπάρχουν γενικά πλεονεκτήματα των Φ/Β συστημάτων, όμως τρία είναι τα κυριότερα οφέλη από την εγκατάστασή τους. Πρώτα απ' όλα τα οικονομικά. Η παραγόμενη ηλιακή ενέργεια, αφού καταμετρηθεί, διοχετεύεται στο δίκτυο έναντι μιάς τιμής που καθορίζεται από το νόμο. Σύμφωνα με το νέο νόμο 3468/2006 για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η παρεχόμενη τιμή πώλησης της ηλιακής κιλοβατώρας ανέρχεται σε 0,4-0,5 €/kWh. Επιπλέον, αν υπάρχει εμπορική επιχείρηση δικαιούται επιδότηση της αρχικής εγκατάστασης σε ποσοστό 30-55% της αξίας του συστήματος μέσω του αναπτυξιακού νόμου. Τέλος, ο οικιακός καταναλωτής πέραν της παραπάνω ενίσχυσης της ηλιακής κιλοβατώρας δικαιούται και μια φοροελάφρυνση σε ποσοστό 20% της δαπάνης για εγκατάσταση Φ/Β. Αυτό μεταφράζεται σε έκπτωση 3-8% επί της πραγματικής αξίας του συστήματος. Τα ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 500 ευρώ.

Ένα άλλο όφελος είναι ότι με την ανάπτυξη των εφαρμογών στην Ελλάδα θα ενισχυθούν τα ασθενή δίκτυα μέσω αποκεντρωμένης παραγωγής με μονάδες μικρής ή μέσης ισχύος. Θα μειωθεί η απώλεια δικτύων, διότι η παραγωγή στον τόπο κατανάλωσης θα συμβάλλει στην αποφόρτιση των γραμμών μεταφοράς. Η παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια θα συμβάλλει στην κάλυψη των αναγκών κατά το διάστημα της ημέρας και ιδιαίτερα της τόσο κρίσιμης για το δίκτυο μεσημβρινής

αιχμής. Τέλος, η ανάπτυξη της αγοράς στην Ελλάδα θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας για τις εφαρμογές σε όλη τη χώρα με νέες εμπορικές, βιομηχανικές και ερευνητικές δραστηριότητες [\[xvii\]](#)

Η Ελλάδα βρίσκεται σε προνομιακή θέση ως προς τη δυνατότητα εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας. Σύμφωνα με την ετήσια στατιστική -φωτοβολταϊκό ενεργειακό βαρόμετρο- που διεξάγεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο στα τέλη του 2004 η Ελλάδα κατατάσσεται στην 9η θέση μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με εγκατεστημένα Φ/Β συστήματα. Ο νόμος 3468/2006 για τις ΑΠΕ κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, ώστε να βοηθήσει τη χώρα μας να αναπτύξει τις Φ/Β εφαρμογές, εξασφαλίζοντας ανάπτυξη εμπορικών, βιομηχανικών, ερευνητικών δραστηριοτήτων που θα κατατάξει την Ελλάδα στην θέση που πραγματικά της αρμόζει.

2.2 Οι προϋποθέσεις που θέτει ο αναπτυξιακός νόμος για την προώθηση των φωτοβολταϊκών

Με στόχο την αύξηση του μικρού μεριδίου των Φ/Β στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας ο νέος νόμος περιέχει αρκετά σημεία που βοηθούν την προώθηση των εφαρμογών Φ/Β συστημάτων. Κάποιες γενικές παρατηρήσεις μπορούν να συνοψιστούν ως εξής. Ένα πρώτο σημείο είναι ότι η ΡΑΕ τηρεί μητρώο αδειών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Επίσης, το ΥΠΑΝ τηρεί μητρώο αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ. Θεσμοθετείται η εγγύηση προέλευσης ηλεκτρικής ενέργειας με φορέα ελέγχου του συστήματος εγγύησης τη ΡΑΕ. Φορείς έκδοσης των εγγυήσεων είναι ο διαχειριστής του συστήματος, ο διαχειριστής μη διασυνδεδεμένων νήσων και το ΚΑΠΕ. Οι φορείς τηρούν ειδικό μητρώο. Η διάρκεια άδειας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας είναι 25 χρόνια και μπορεί να ανανεωθεί μέχρι ίσο χρόνο. Η σύμβαση πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας ισχύει για 10 χρόνια και μπορεί να παρατείνεται για 10 επιπλέον χρόνια μονομερώς με έγγραφη δήλωση του παραγωγού.

Ανάλογα με την ισχύ του Φ/Β συστήματος διακρίνουμε τέσσερις κατηγορίες

συστημάτων. Πρόκειται για συστήματα ≤ 20 κιλοβάτ (kWp), για συστήματα 20-150 kWp, για συστήματα 150-2.000 kWp και, τέλος, για συστήματα > 2.000 kWp.

Για το πρώτο σύστημα δεν απαιτούνται άδειες παραγωγής, εγκατάστασης, λειτουργίας ή έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Δεν απαιτείται επίσης εξαίρεση από την άδεια παραγωγής, εκτός εάν πρόκειται για σταθμούς που εγκαθίστανται σε Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά όπου υφίσταται κορεσμός του δικτύου, ο οποίος διαπιστώνεται με απόφαση της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ). Για τα συστήματα 20-150 kWp εξαιρούνται από την υποχρέωση λήψης άδειας παραγωγής πρόσωπα που παράγουν ηλεκτρική ενέργεια από σταθμούς, οι οποίοι εγκαθίστανται σε ακίνητο ή όμορα ακίνητα τα οποία ανήκουν, κατά κυριότητα ή βρίσκονται στη νόμιμη κατοχή των προσώπων αυτών, για όσο χρόνο τα πρόσωπα αυτά είναι κύριοι ή νόμιμοι κάτοχοι, εφόσον η ηλεκτρική ενέργεια παράγεται από φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, από σταθμούς με εγκατεστημένη ισχύ μικρότερη ή ίση των εκατόν πενήντα (150) κιλοβάτ (ν. 3468/06).

Για τα συστήματα άνω των 150 kWp απαιτείται, πριν την εγκατάσταση της μονάδας, άδεια παραγωγής. Η άδεια αυτή χορηγείται από τον Υπουργό Ανάπτυξης, μετά από γνώμη της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ). Μαζί με την αίτηση για άδεια παραγωγής, ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει στη ΡΑΕ και αίτηση Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΠΕΑ) για το έργο, συνοδευόμενη από σχετική Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΠΠΕ).

Τέλος, χρειάζεται άδεια εγκατάστασης. Μετά την εγκατάσταση της μονάδας χρειάζεται άδεια λειτουργίας. Η άδεια αυτή χορηγείται με απόφαση του οργάνου που είναι αρμόδιο για τη χορήγηση της άδειας εγκατάστασης, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου και έλεγχο, από τα αρμόδια όργανα, της τήρησης των τεχνικών όρων εγκατάστασης κατά τη δοκιμαστική λειτουργία του σταθμού, καθώς και έλεγχο, από το Κ.Α.Π.Ε., της διασφάλισης των αναγκαίων λειτουργικών και τεχνικών χαρακτηριστικών του εξοπλισμού του σταθμού.

Για την προώθηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από φωτοβολταϊκούς σταθμούς καταρτίζεται από τη Ρ.Α.Ε. και εγκρίνεται από τον Υπουργό Ανάπτυξης Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Σταθμών. Το Πρόγραμμα αυτό, του οποίου η πρώτη φάση υλοποίησής του αρχίζει από την έναρξη ισχύος του νόμου 3468/06 και λήγει την 31.12.2020, αφορά την ανάπτυξη φωτοβολταϊκών

σταθμών που εγκαθίστανται στην ελληνική επικράτεια, συνολικής ισχύος τουλάχιστον 500 MWp για σταθμούς που συνδέονται με το σύστημα, απευθείας ή μέσω δικτύου, και συνολικής ισχύος τουλάχιστον 200 MWp, για σταθμούς που συνδέονται στο δίκτυο των μη διασυνδεδεμένων νησιών. Επίσης, με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, που εκδίδεται μετά από εισήγηση του διαχειριστή μη διασυνδεδεμένων νησιών και γνώμη της Ρ.Α.Ε., η ισχύς των 200 MWp, κατά την προηγούμενη παράγραφο, επιμερίζεται στα Αυτόνομα Ηλεκτρικά Συστήματα των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών, με βάση τις δυνατότητες του κάθε Αυτόνομου Ηλεκτρικού Συστήματος.

[i] Μια από τις πιο χαρακτηριστικές καινοτομίες της πρόσφατης αναθεώρησης του Συντάγματος ήταν η πανηγυρική κατοχύρωση «ανεξάρτητων αρχών». Ο όρος αυτός εμφανίζεται σε πέντε επιμέρους συνταγματικές διατάξεις (άρθρα 9 Α εδ. β', 15 παρ. 2 εδ. α', 19 παρ. 2, 103 παρ. 7 και 9), οι οποίες επιτάσσουν τη συγκρότηση και λειτουργία ισάριθμων «συνταγματικών αρχών». Παράλληλα, επιτρέπεται η θεσμοθέτηση με κοινό νόμο νέων ανεξάρτητων αρχών, όπως άλλωστε έγινε στην περίπτωση της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας.

[ii] Οι αποφάσεις αυτές προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του ΣτΕ.

[iii] Επιλέγων πελάτης είναι το πρόσωπο που έχει δικαίωμα επιλογής προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας, την οποία χρησιμοποιεί για δική του αποκλειστικώς χρήση.

[iv] Η παραγωγή ηλεκτρισμού από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Α.Π.Ε.), όπως είναι η αιολική, η υδροηλεκτρική ενέργεια, αποτελεί ένα σχετικά πρόσφατο φαινόμενο στην Ελλάδα. Σε νομικό επίπεδο, οι πρώτες συναφείς νομοθετικές ρυθμίσεις θεσπίζονται για πρώτη φορά με το ν. 2244/1994. Η νομική ρύθμιση των Α.Π.Ε., μάλιστα, χαρακτηρίστηκε, όπως συμβαίνει συχνά με διατάξεις οι οποίες αφορούν καινοφανή ζητήματα, από σημαντικές ελλείψεις και αντιφάσεις.

[v] Στις αρχές της δεκαετίας του '50 συστάθηκε η ΔΕΗ και μέσα από μια διαδρομή πενήντα χρόνων αναπτύχθηκε σαν επιχείρηση, τις πρώτες δεκαετίες με εξαγορές δεκάδων μικρών ιδιωτικών και δημοτικών ηλεκτρικών επιχειρήσεων, εργοστασίων και δικτύων, διαμορφώνοντας μια κοινωνική πραγματικότητα με οικονομικές και πολιτικές διαστάσεις. Η ίδρυση των μεγάλων κάθετα ολοκληρωμένων δημόσιων επιχειρήσεων ηλεκτρισμού σε όλη την Ευρώπη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο οφείλονταν τόσο σε ευνόητους κοινωνικούς λόγους για την ανάγκη εξηλεκτρισμού της χώρας όσο και για την απροθυμία του ιδιωτικού κεφαλαίου να επενδύσει σε οικονομίες κλίμακος που απαιτούνται για την ανέγερση νέων μονάδων. Η τάση αυτή οδήγησε στην αυστηρά ρυθμιστική παρέμβαση του κράτους που με εξασφαλισμένη τη μονοπωλιακή δύναμη του κατάφερε σε πενήντα χρόνια τον πλήρη εξηλεκτρισμό της χώρας με την ΔΕΗ. Η μονοπωλιακή αυτή προστασία της μοναδικής εταιρίας

αντισταθμιζόταν με την υποχρέωση εκ μέρους της ΔΕΗ σε απρόσκοπτη και χωρίς διακρίσεις παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε εύλογες τιμές. Είναι οι λεγόμενες υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας (public service obligations).

[v] Βλ., *Λ. Κοτσίρη*, Δίκαιο Ανταγωνισμού (Αθέμιτου και ελεύθερου).

[vi] Βλ. *Ε. Παπαθανασοπούλου*, Εσωτερική Αγορά ενέργειας: εξελίξεις και προοπτικές, ΕΕΕυρ. Δ, 1996, σ. 769, *C. Delcourt*, The acquis communautaire: Has the concept had its days? CMLR, 2000, σ. 829, *M.-Θ. Μαρίνου*, Το νομικό πλαίσιο της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, Ελ.Δ. 2001, *M. Παπαντώνη*, Το Δίκαιο της Ενέργειας, εκδ. Σάκκουλα 2003.

[vii] Βλ., Οδ. 2003/54/ΕΚ.

[viii] Βλ., Οδ. 2003/55/ΕΚ.

[ix] Δραστηριότητα ηλεκτρικής ενέργειας είναι καθεμία από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες παραγωγής, μεταφοράς, διανομής ή προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

[x] Η κατασκευή εγκαταστάσεων παραγωγής και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας επιτρέπεται σε όσους έχει χορηγηθεί άδεια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ή έχουν νομίμως εξαιρεθεί από αυτή. Η άδεια παραγωγής χορηγείται από τον Υπουργό Ανάπτυξης, ύστερα από γνώμη της ΡΑΕ, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το νόμο και τον κανονισμό αδειών. Η άδεια πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα εξής στοιχεία: α) Το πρόσωπο στο οποίο χορηγείται το δικαίωμα, β) Το σταθμό ηλεκτροπαραγωγής για τον οποίο χορηγείται η άδεια, τον τόπο εγκατάστασής του, το δυναμικό παραγωγής και τη χρησιμοποιούμενη καύσιμη ύλη, γ) Η άδεια επιτρέπεται να επεκτείνεται, αν αυξηθεί το δυναμικό της παραγωγής ή να τροποποιείται, αν αλλάζουν τα υπόλοιπα στοιχεία της, δ) Η χορήγηση άδειας παραγωγής δεν απαλλάσσει τον κάτοχό της από την υποχρέωση να λαμβάνει άλλες άδειες ή εγκρίσεις που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία, όπως οι άδειες εγκατάστασης και λειτουργίας. Από τη λήψη άδειας παραγωγής εξαιρούνται α) Σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής ισχύος μέχρι 20KW, β) Εφεδρικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής ισχύος μέχρι 150KW και εφεδρικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής ισχύος μέχρι 400 KW, εφόσον οι τελευταίοι εγκαθίστανται σε βιομηχανίες και βιοτεχνίες. Οι εφεδρικοί αυτοί σταθμοί λειτουργούν μόνο σε περίπτωση διακοπής της παροχής ηλεκτρικής ενέργειας λόγω βλάβης ή αδυναμίας του συστήματος, γ) Σταθμοί ισχύος μέχρι 2MW που εγκαθίστανται από εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς φορείς με σκοπούς αποκλειστικά εκπαιδευτικούς πειραματικούς, δ) Σταθμοί που εγκαθίστανται από το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για λόγους πιστοποίησης ή μετρήσεων και για όσο χρονικό διάστημα διεξάγονται μετρήσεις ή διενεργείται πιστοποίηση.

[xi] Η χορήγηση άδειας με διαγωνισμό (πρόσκληση υποβολής προσφορών) γίνεται με την εξής διαδικασία: Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) κάθε δύο χρόνια καταρτίζει για όλα τα μη διασυνδεδεμένα νησιά κατάλογο με τις εκτιμώμενες ανάγκες για νέες μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για την επόμενη πενταετία. Στις ανάγκες αυτές συνυπολογίζονται και οι ανάγκες για αντικατάσταση του παραγωγικού δυναμικού που υπάρχει. Ο κατάλογος καταρτίζεται με βάση τις τακτικές προβλέψεις του Διαχειριστή του Δικτύου και κατά τη σύνταξή του λαμβάνονται υπόψη οι δυνατότητες διασύνδεσης των δικτύων. Ο Υπουργός Ανάπτυξης ύστερα από εισήγηση της ΡΑΕ δημοσιεύει πρόσκληση στην οποία περιγράφονται η διαδικασία του διαγωνισμού, οι όροι και οι προϋποθέσεις συμμετοχής, καθώς και τα κριτήρια που θα ισχύουν για την επιλογή των υποψηφίων. Στο διαγωνισμό μπορεί να συμμετέχει και η ΔΕΗ. Έξι τουλάχιστον μήνες πριν από την οριζόμενη στην πρόσκληση ημερομηνία λήξης της προθεσμίας για εκδήλωση ενδιαφέροντος, η πρόσκληση δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σε μια ημερήσια εφημερίδα της πρωτεύουσας με πανελλήνια κυκλοφορία, σε δύο ημερήσιες ή εβδομαδιαίες εφημερίδες του νησιού όπου θα γίνει η εγκατάσταση, εφόσον υπάρχουν και στην επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η συγγραφή υποχρεώσεων περιέχει λεπτομερή περιγραφή των όρων της σύμβασης που θα παράγεται από τις νέες μονάδες παραγωγής. Η ΡΑΕ αξιολογεί τις προτάσεις που θα υποβληθούν και γνωμοδοτεί στον Υπουργό Ανάπτυξης, ο οποίος και εκδίδει τη σχετική άδεια παραγωγής. Ο παραγωγός που έχει λάβει άδεια με διαδικασία διαγωνισμού έχει δικαίωμα και υποχρέωση να πωλεί την παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια από τις νέες μονάδες παραγωγής μόνο στη ΔΕΗ. Η ΔΕΗ είναι υποχρεωμένη μέσα σε προθεσμία που ορίζεται στην πρόσκληση για εκδήλωση ενδιαφέροντος ή στη συγγραφή υποχρεώσεων, να υπογράψει τη σύμβαση αγοράς με τον κάτοχο της άδειας.

[xii] Για τους τελευταίους το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται από 1.7.2007, με μόνη εξαίρεση τους καταναλωτές που είναι εγκατεστημένοι σε Απομονωμένα Μικροδίκτυα.

[xiii] Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 4 του νέου νόμου για τη διασφάλιση της επάρκειας του απρόσκοπτου ενεργειακού εφοδιασμού των μη διασυνδεδεμένων νησιών, που δεν αποτελούν Απομονωμένα Μικροδίκτυα προβλέπεται διαγωνισμός μόνο όταν διαπιστώνεται πρόβλημα επάρκειας ισχύος.

[xiv] Η ΔΕΗ, αν και παραμένει Κύριος του Συστήματος, υποχρεούται σύμφωνα με τον προγραμματισμό που προβαίνει ο ΔΕΣΜΗΕ : (i) στην ανάπτυξη του Συστήματος, συνάπτοντας σχετικές συμβάσεις με τον Διαχειριστή για την έγκαιρη εκτέλεση των έργων, (ii) στη συντήρηση του Συστήματος και στη διατήρηση της λειτουργικής και τεχνικής του αρτιότητας. Για το σκοπό αυτό συνάπτεται ετησίως σύμβαση μεταξύ του Διαχειριστή και του Κυρίου του Συστήματος, με την οποία καθορίζονται τα χρονοδιαγράμματα εκτέλεσης των εργασιών συντήρησης, οι εγγυήσεις που παρέχονται από τον Κύριο του Συστήματος για την εμπρόθεση και καλή εκτέλεση

των εργασιών συντήρησης, καθώς και οι όροι και η διαδικασία παρακολούθησης της πορείας εκτέλεσης των εργασιών συντήρησης από τον Διαχειριστή.

[xv] Στο πλαίσιο αυτών των αλλαγών, η διαχείριση του Δικτύου Διανομής θα μεταφερθεί μέχρι 1.7.2007 στο ΔΕΣΜΗΕ που θα μετονομασθεί σε ΔΕΣΔΗΕ Α.Ε. Μέχρι τότε η διαχείριση του Δικτύου παραμένει στη ΔΕΗ. Με το ν. 3426/2005 προστίθεται νέο άρθρο στο ν. 2773/1999, όπου απαριθμούνται οι αρμοδιότητες του Διαχειριστή του Δικτύου, ενώ διασφαλίζεται η λειτουργική ανεξαρτησία του Διαχειριστή, δεδομένου ότι τα μέλη του Διοικητικού του Συμβουλίου που θα πρέπει να είναι ανεξάρτητα να μην συνδέονται με οποιαδήποτε σχέση εξαρτημένης εργασίας, έργου ή εντολής, με επιχείρηση που δραστηριοποιείται στον τομέα της παραγωγής ή της προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Διαχειριστή του Συστήματος, που υποδεικνύονται από τη ΔΕΗ Α.Ε., παρέχονται εγγυήσεις ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, προκειμένου να τηρούν τις υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας που έχουν, λόγω της συμμετοχής τους στον Διαχειριστή του Συστήματος. Τέλος, η διαχείριση των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών ανατίθεται στη ΔΕΗ.

[xvi] Η υποχρέωση τήρησης ξεχωριστών λογαριασμών αφορά και τις οικονομικές αντισταθμίσεις που παρέχονται για παροχή ΥΚΩ, ώστε να αποφεύγεται η παράνομη κρατική ή άλλη ενίσχυση του φορέα που τις παρέχει. Ο νέος νόμος επιβάλλει, μεταξύ άλλων, στις Ολοκληρωμένες Επιχειρήσεις να τηρούν χωριστούς λογαριασμούς για καθεμία από τις δραστηριότητες παραγωγής, μεταφοράς, διανομής, προμήθειας σε Επιλέγοντες Πελάτες και προμήθειας σε Μη Επιλέγοντες Πελάτες, όπως ακριβώς θα ήταν υποχρεωμένες να πράξουν αν οι δραστηριότητες αυτές ασκούνταν από διαφορετικές επιχειρήσεις. Στους λογαριασμούς αυτούς πρέπει να αποσαφηνίζονται τα έσοδα που προέρχονται από το ιδιοκτησιακό καθεστώς του Συστήματος, του Δικτύου Διανομής και των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών. Οι επιχειρήσεις αυτές τηρούν ενοποιημένους λογαριασμούς για άλλες δραστηριότητες, που δεν εμπίπτουν στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας. Οι λογαριασμοί περιλαμβάνουν ισολογισμό και λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως, για κάθε χωριστή δραστηριότητα. Η ΔΕΗ οφείλει να τηρεί χωριστούς λογαριασμούς για τις δραστηριότητες που ασκεί στα Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά.

[xvii] Η πρώτη μεθοδολογική προσέγγιση κατά πόσο η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας από την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας συμβάλλει στην ταχύτερη διείσδυση των καθαρών ενεργειακών τεχνολογιών εκπονήθηκε από τον Στέλιο Ψωμά, Σύμβουλο του Συνδέσμου Εταιριών Φωτοβολταϊκών το 2005. Στην προσέγγιση αυτή, παρόλο που οι υψηλής τεχνολογίας εφαρμογές θεωρούνται συνήθως εντάσεως κεφαλαίου και όχι εργασίας, διαπιστώθηκε ότι στην περίπτωση των Φ/Β όλες οι αναλύσεις συνέκλιναν στο συμπέρασμα ότι η βιομηχανία των Φ/Β συμβάλλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (ανά μονάδα αποδιδόμενης ενέργειας)

περισσότερο από κάθε άλλη ενεργειακή τεχνολογία. Οι εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης Φωτοβολταϊκών Βιομηχανιών και της Greenpeace κάνουν λόγο για συνολικά 2,25 εκατ. θέσεις εργασίας στον κλάδο ως το 2020, αν επιτευχθεί ο στόχος για κάλυψη του 1,1% της παγκόσμιας ηλεκτροπαραγωγής από Φ/Β ως το 2020.

1. Το πλαίσιο των ενεργειακών επενδύσεων

Ο τομέας της ενέργειας, ένας από τους πιο ζωτικούς τομείς δημοσίου συμφέροντος που επίσης συνδέεται με σημαντικά θέματα κοινής ωφελείας, αποτελούσε έως πρόσφατα χώρο αποκλειστικής δραστηριότητας του κράτους. Την τελευταία δεκαετία, το θεσμικό και χρηματοοικονομικό πλαίσιο της ιδιωτικής επιχειρηματικής δράσης, ωθεί το κράτος να παραχωρεί τη θέση του σε νέες δυνάμεις του ιδιωτικού τομέα, υποστηρίζοντας την υλοποίηση ενός σημαντικού αριθμού επενδυτικών σχεδίων, προκειμένου να διαμορφωθεί ένα νέο πεδίο δράσης. Ο τρόπος μετάβασης στο νέο αυτό πλαίσιο αγοράς όπου ο ανταγωνισμός επικεντρώνεται στο κόστος και κατά συνέπεια στις τιμές που καλείται να πληρώσει ο τελικός καταναλωτής, είτε είναι ιδιώτης είτε επιχείρηση, είναι σαφώς μια πολιτική απόφαση, η οποία αφενός αποτελεί κοινοτική επιταγή αφετέρου συνάδει με τις ανάγκες απορρύθμισης μιας αγοράς η οποία παρέμενε εγκλωβισμένη στις κρατικές αγκυλώσεις.

Βασικοί συντελεστές για την εξέλιξη αυτή υπήρξαν η ωρίμανση των νέων τεχνολογιών παραγωγής ενέργειας καθώς και η υποστήριξη των αντίστοιχων επενδύσεων από μέτρα πολιτικής. Στη διαμόρφωση αυτών των στόχων ουσιαστικό ρόλο διαδραμάτισε η ενεργή και σταθερή ανάληψη πρωτοβουλιών από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, καθώς και η υιοθέτηση ενός σύγχρονου νομοθετικού και κανονιστικού οπλοστασίου.

1.1 Ο ρόλος και η ανάληψη δράσεων και πρωτοβουλιών της ΡΑΕ

Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) συστήθηκε με το νόμο 2773/1999, ο οποίος τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 του νόμου 2837/2000. Αποτελεί εξειδικευμένη ανεξάρτητη διοικητική αρχή^[1], στην οποία έχουν ανατεθεί ποικίλες αρμοδιότητες σχετικά με όλους τους τομείς της ενέργειας, και απολαμβάνει διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας. Έχει ως αρμοδιότητες την παρακολούθηση και τον έλεγχο της αγοράς ενέργειας σε όλους τους τομείς και τη γνωμοδότηση για την έκδοση των ατομικών και κανονιστικών διοικητικών πράξεων, την έγκριση λεπτομερειών εφαρμογής των Κωδίκων στον τομέα του ηλεκτρισμού, τον έλεγχο και την επιβολή κυρώσεων στα πρόσωπα που ασκούν δραστηριότητα στον τομέα της ενέργειας και τη διαιτητική επίλυση διαφορών, καθώς και τη συνεργασία με αντίστοιχες αρχές άλλων χωρών, διεθνείς οργανισμούς και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο ρόλος της Αρχής δεν είναι ελεγκτικός ή δικαστικός και δεν καλύπτει θέματα της αρμοδιότητας της Επιτροπής Ανταγωνισμού, όπως για παράδειγμα αν μια ενδεχόμενη συγχώνευση εταιριών παραγωγής μπορεί να οδηγήσει σε μονοπωλιακές καταστάσεις. Σκοπός της είναι να διευκολύνει τον ελεύθερο και υγιή ανταγωνισμό στην ενεργειακή αγορά με σκοπό να εξυπηρετηθεί καλύτερα και οικονομικότερα ο καταναλωτής (ιδιώτης και επιχείρηση) αλλά και να επιζήσει, αναζητώντας νέες ευκαιρίες, η μικρή και μεσαία επιχείρηση, η οποία είναι φορέας ανάπτυξης και απασχόλησης.

Η ΡΑΕ έχει σαν στόχο να εξασφαλίσει την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων, κάνοντας αυτές τις εξωτερικότητες εσωτερικά θέματα της αγοράς, με τρόπο όμως που να είναι απολύτως συμβατός με την πιο ανταγωνιστική και ελεύθερη λειτουργία της. Τέτοια εξωτερικά ζητήματα είναι τα εξής: η ανάπτυξη κατά προτεραιότητα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συμπαραγωγής και αποστελεσματικής χρήσης της ενέργειας στα πλαίσια των μηχανισμών της αγοράς αλλά σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι χρηματοοικονομικά κριτήρια θα επέτρεπαν. Η υποδομή προμήθειας μεταφοράς και διανομής της ενέργειας και η ανάπτυξή της, ώστε να είναι επαρκής και να διευκολύνει τη φυσική και οικονομική πρόσβαση νέων επιχειρήσεων και την παροχή καλύτερης υπηρεσίας προς τους καταναλωτές. Η ενσωμάτωση της τεχνολογικής προόδου σε όλους τους τομείς παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας.

Παράλληλα, στο πλαίσιο του νέου νόμου για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας προβλέπεται με υπουργική απόφαση ο καθορισμός των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας σε σχέση με την ηλεκτρική ενέργεια και οι κάτοχοι άδειας που χορηγείται κατά τις διατάξεις του ν. 2773/1999, οι οποίοι υποχρεούνται να

παρέχουν αυτές τις υπηρεσίες. Με υπουργική απόφαση μετά από γνώμη της ΡΑΕ: α) καθορίζεται η μεθοδολογία υπολογισμού του ανταλλάγματος που οφείλεται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων των κατόχων άδειας που παρέχουν υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, και β) εγκρίνεται το ύψος του εκάστοτε οφειλόμενου ανταλλάγματος ετησίως. Επιπλέον, στο ίδιο πλαίσιο ενισχύθηκαν οι αρμοδιότητες της ΡΑΕ όπου πλέον προβλέπεται η αρμοδιότητα έκδοσης από το Ρυθμιστή δεσμευτικών αποφάσεων επί καταγγελιών κατά του Κυρίου και των Διαχειριστών του Συστήματος και Δικτύου^[iii].

Από τη συγκρότηση της ΡΑΕ, τον Ιούλιο του έτους 2000 μέχρι σήμερα και παρά το γεγονός ότι της έχουν ανατεθεί κυρίως γνωμοδοτικές αρμοδιότητες, η θεσμοθέτησή της και η δραστηριοποίησή της δημιούργησαν μία νέα δυναμική στην αγορά ενέργειας, η οποία ανέδειξε σημαντικά οφέλη για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις. Οι πρωτοβουλίες και οι δράσεις αυτές επικεντρώθηκαν κυρίως:

α. Συνέχεια και ορθολογισμός. Ο τρόπος και ιδίως τα κριτήρια επιλογής των μελών της Αρχής (επιστημονική κατάρτιση, επαγγελματική ικανότητα, εξειδικευμένη εμπειρία), το γεγονός ότι τα μέλη της περιβάλλονται με εγγυήσεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, η οικονομική και διοικητική αυτοτέλεια που αναγνωρίζεται στην Αρχή, έχουν διαμορφώσει ήδη αίσθηση συνέχειας, εμπειρογνωμοσύνης και ίσης μεταχείρισης, συμβάλλοντας αποτελεσματικά στην εμπέδωση της αξιοπιστίας ως προς τον τρόπο λειτουργίας της αγοράς ενέργειας.

β. Επιχειρηματική εμπιστοσύνη. Εμπεδώνεται τόσο στους επενδυτές όσο και στους καταναλωτές η αντίληψη ότι η μετάβαση από το κρατικό μονοπώλιο στον ελεύθερο ανταγωνισμό συντελείται υπό την εποπτεία τρίτου ανεξάρτητου οργάνου, που δεν έχει ίδιο ενδιαφέρον στην αγορά ενέργειας, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του κράτους καθ' εαυτού, το οποίο ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα στον τομέα της ενέργειας.

γ. Πληροφόρηση. Η παροχή αντικειμενικής και ισότιμης πληροφόρησης από τη ΡΑΕ προς όλους και η διαφάνεια των πράξεών της έχουν ήδη αποτελέσει σημείο αναφοράς των δραστηριοποιούμενων στην αγορά ενέργειας. Η ισότιμη πρόσβαση στην πληροφορία και η αποφυγή καταστάσεων «ασύμμετρης πληροφόρησης» -κατά την έννοια της οικονομικής θεωρίας- είναι θεμελιώδους σημασίας για την ανάπτυξη του ανταγωνισμού και την είσοδο νέων παικτών στην αγορά.

δ. Προστασία καταναλωτών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Ήδη, η ΡΑΕ λειτουργεί αποτελεσματικά ως μηχανισμός αναφοράς, κυρίως σε σχέση με την προστασία των καταναλωτών και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίοι όλο και πιο συχνά προσφεύγουν ενώπιόν της για την επίλυση ποικίλων θεμάτων. Στο πλαίσιο του ν. 3426/2005 προστέθηκαν ειδικές ρυθμίσεις για την προστασία και ενημέρωση των καταναλωτών κατόπιν υπουργικής απόφασης..

ε. Εφαρμογή αρχών «ασύμμετρης ρύθμισης». Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ενέργειας πριν από την απελευθέρωση της αγοράς έχουν σημαντικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τις νεοεισερχόμενες, αφού οι τελευταίες αντιμετωπίζουν τα ποικίλα εμπόδια, που εμφανίζονται κατά το στάδιο της μετάβασης από το καθεστώς κρατικού μονοπωλίου σε καθεστώς ελεύθερης αγοράς. Για την εξομάλυνση των εμποδίων αυτών απαιτείται η τήρηση αρχών «ασύμμετρης ρύθμισης», αρχών δηλαδή που εξισορροπούν και εξομαλύνουν τις συνθήκες της αγοράς. Παράδειγμα τέτοιων κανόνων αποτελούν οι κανόνες που περιλαμβάνονται στο άρθρο 13 του Κώδικα Προμήθειας σε Πελάτες (ΦΕΚ Β' 270/15.03.2001) σε σχέση με τους «Μεγάλους Προμηθευτές», τους προμηθευτές δηλαδή που καλύπτουν ποσοστό μεγαλύτερο του 40% της συνολικής ποσότητας ενέργειας που καταναλώνουν οι Επιλέγοντες Πελάτες της χώρας [\[iii\]](#).

στ. Διασφάλιση διαφάνειας και συμμετοχής. Στους συμμετέχοντες στην αγορά ενέργειας έχει ήδη αρχίσει να εμπεδώνεται η απαίτηση συμμετοχής στην προετοιμασία κανονιστικών πράξεων και ρυθμίσεων της αγοράς, όπως αποδεικνύεται από την εξαιρετική συμμετοχή τους στις διαδικασίες δημόσιας διαβούλευσης σχετικά με διάφορα θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων της ΡΑΕ. Το συμπέρασμα αυτό δεν αφορά μόνο την ελληνική πραγματικότητα. Ανάλογη άποψη, σύμφωνα με την οποία επιλέγεται το μοντέλο της ρυθμιζόμενης πρόσβασης σε εγκαταστάσεις φυσικών μονοπωλίων, όπως αυτά του τομέα της ενέργειας, επικρατεί τόσο διεθνώς όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΡΑΕ συμμετείχε ενεργά στη διαδικασία τροποποίησης του νομοθετικού πλαισίου που διέπει την οργάνωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας τόσο κατά την επεξεργασία του ν. 3175/2003 όσο και του νέου θεσμικού πλαισίου αναμόρφωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με την υιοθέτηση του ν. 3426/2005 όσο και του ν. 3468/2006. Επίσης, ανέλαβε σημαντική πρωτοβουλία για την

αναμόρφωση και θεσμοποίηση των Κωδίκων και Κανονισμών που θεσπίζονται κατ' εξουσιοδότηση του ν. 2773/1999, μετά από την τροποποίησή του με το ν. 3175/2003. Επεξεργάστηκε και αντιμετώπισε μεγάλο όγκο υποθέσεων έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)[\[iv\]](#) και διαμόρφωσε τη διοικητική πρακτική που αφορά την παρακολούθηση των αδειούχων και την ανάκληση αδειών παραγωγής σύμφωνα με το νόμο.

1.2 Η απελευθέρωση της ενέργειας και το θεσμικό πλαίσιο στην εκμετάλλευση των ΑΠΕ

Ο τομέας της ενέργειας εν γένει (πλήν του πετρελαίου και των πετρελαϊκών προϊόντων) διέπετο από ένα ειδικό καθεστώς στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, υπό την έννοια ότι τελούσε κάτω από τον έλεγχο των κρατών μελών. Στον αντίποδα της αυστηρά μονοπωλιακής οργάνωσης του τομέα βρίσκεται το μοντέλο οργάνωσης σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες περί ελεύθερου ανταγωνισμού. Ένα από τα πιο ουσιαστικά εργαλεία διαμόρφωσης της νέας αυτής θεσμικής πλατφόρμας αποτέλεσε η Συνθήκη του Χάρτη Ενέργειας, που υπογράφηκε και κυρώθηκε από περισσότερα από πενήντα (50) κράτη. Ουσιαστική επίσης πηγή διαμόρφωσης του ευρωπαϊκού δικαίου ενέργειας, το οποίο στην ουσία του είναι δίκαιο απελευθέρωσης ενέργειας[\[v\]](#), αποτέλεσε το δευτερογενές κοινοτικό δίκαιο (οδηγίες, κανονισμοί), το οποίο λειτούργησε ως δίκτυο διάδοσης των ιδεών και των τεχνικών που είχαν αναπτυχθεί στο εννιαίο ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την αγορά ενέργειας[\[vi\]](#).

Το μοντέλο της απελευθέρωσης της αγοράς ξεκίνησε να εφαρμόζεται ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 σε περισσότερο οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες, όπου ο τομέας είχε επιτύχει υψηλό επίπεδο ωρίμανσης στην κεφαλαιουχική και τεχνολογική υποδομή. Η διαδικασία απελευθέρωσης των ενεργειακών αγορών συνδέεται άρρηκτα με τη δημιουργία και την αποτελεσματική λειτουργία νέων θεσμικών δομών ρύθμισης της αγοράς και αποτυπώνεται με μεγάλη σαφήνεια στις οδηγίες της ΕΚ για τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς στους τομείς του ηλεκτρισμού[\[vii\]](#) και του φυσικού αερίου[\[viii\]](#). Υπό συνθήκες παγκοσμιοποιημένης

οικονομίας, το μοντέλο αυτό ακολουθείται πλέον και από τις αναπτυσσόμενες χώρες με επιπλέον στόχο την προσέλκυση κεφαλαίων αλλοδαπής προέλευσης για την πραγματοποίηση νέων επενδύσεων.

Στις 19 Φεβρουαρίου 2001 βάσει του ν. 2773/1999 απελευθερώθηκε επίσημα περίπου το 34% της αγοράς σε συμμόρφωση με την Κοινοτική Οδηγία 96/92 περί κοινών κανόνων εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Η αγορά αυτή αφορούσε περίπου 6.500 «επιλέγοντες» πελάτες της μέσης και υψηλής τάσης, οι οποίοι μπορούσαν (θεωρητικά) να προμηθεύονται εκτός ΔΕΗ την ηλεκτρική τους ενέργεια. Τους μη επιλέγοντες πελάτες (προς το παρόν της χαμηλής οικιακής τάσης) εξακολουθούσε να τους προμηθεύει η ΔΕΗ. Το νέο αυτό θεσμικό πλαίσιο όμως οδήγησε τον τομέα της παραγωγής ενέργειας στο να εισέλθουν και ανεξάρτητοι παραγωγοί χρησιμοποιώντας και συμβατικά καύσιμα όπως φυσικό αέριο.

Σε αυτή την εν δυνάμει διαμορφούμενη κατάσταση απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας [ix], η Ελλάδα, όπως άλλωστε και τα άλλα κράτη μέλη, κλήθηκε να καθορίσει ανάμεσα στις εναλλακτικές δυνατότητες παραγωγής και πρόσβασης στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας που επιτάσσονται από την ποικιλία των διαρθρώσεων της και την ιδιαιτερότητα των συστημάτων της, τους συγκεκριμένους τρόπους εφαρμογής της κατά τον προσφορότερο για αυτήν τρόπο. Σχετικά με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η Ελλάδα είχε να επιλέξει ανάμεσα στο σύστημα αδειοδότησης [x] και της υποβολής προσφορών κατόπιν προκήρυξης διαγωνισμού για τη δημιουργία νέων ηλεκτροπαραγωγικών εγκαταστάσεων [xi].

Ακόμη και υπό συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού η αναγκαιότητα εξωτερικής παρέμβασης στην αγορά ενέργειας εξακολουθεί να συντρέχει. Η αναγκαιότητα αυτή τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι ορισμένα τμήματα του τομέα εξακολουθούν, ακόμη και μετά την απελευθέρωση της αγοράς, να θεωρούνται φυσικά μονοπώλια. Πρόκειται για τα δίκτυα μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Τα δεδομένα αυτά οδήγησαν, ώστε να καθιερωθεί διεθνώς ένα νέο πρότυπο οργάνωσης της παρέμβασης στην αγορά, το πρότυπο της ανεξάρτητης ρύθμισης με στόχο τη διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών για την ανάπτυξη πραγματικού ανταγωνισμού σε πρώην μονοπωλιακούς τομείς.

Ο κοινός νομοθέτης, ανταποκρινόμενος στις νέες ανάγκες που διαμορφώθηκαν

στο χώρο της ηλεκτρικής ενέργειας, επέφερε σημαντικές αλλαγές με το ν. 3426/2005, οι οποίες συνίστανται αφενός στην αναγνώριση του δικαιώματος επιλογής προμηθευτή για όλους του καταναλωτές πλην των οικιακών[xii] αφετέρου στην υπαγωγή σε καθεστώς αδειοδότησης κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερομένων από τον Υπουργό Ανάπτυξης μετά από γνώμη της ΡΑΕ προκειμένου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας για τα μη Διασυνδεδεμένα Νησιά και όχι ύστερα από διαγωνιστική διαδικασία[xiii]. Επιπλέον, χορηγείται στη ΔΕΗ άδεια παραγωγής: α) για την κάλυψη των έκτακτων αναγκών των μη Διασυνδεδεμένων Νησιών (άρθρο 11 παρ. 2), και β) για τα Απομονωμένα Μικροδίκτυα με την επιφύλαξη της χορήγησης παρέκκλισης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 26 της Οδηγίας 2003/54/ΕΚ. Παράλληλα, ενισχύθηκαν οι αρμοδιότητες του ΔΕΣΜΗΕ σε σχέση με την ανάπτυξη και συντήρηση του Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας[xiv].

Πέραν όμως όλων των αλλαγών που συνετελέσθησαν στο χώρο της ηλεκτρικής ενέργειας[xv], επί των οποίων περίοπτη θέση καταλαμβάνει η προώθηση των απαραίτητων διαδικασιών για το λειτουργικό διαχωρισμό της ΔΕΗ ΑΕ, στο πλαίσιο του οποίου οι δραστηριότητες της ΔΕΗ Α.Ε. στους τομείς της μεταφοράς, της διανομής και της διαχείρισης των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών θα πρέπει να εντάσσονται στην οργανωτική δομή της εταιρείας κατά τρόπο που εξασφαλίζει τον αποτελεσματικό λειτουργικό διαχωρισμό τους. Για το σκοπό αυτό, προκειμένου για τους τομείς της μεταφοράς και της διανομής, εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών και προκειμένου για τον τομέα της διαχείρισης των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών, εντός προθεσμίας δεκαοκτώ (18) μηνών, από τη δημοσίευση του ν. 3426/2005 στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, η ΔΕΗ οφείλει να προβεί στις αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές και να υποβάλει σχετικό υπόμνημα στον Υπουργό Ανάπτυξης και στη ΡΑΕ. Ευθυγραμμιζόμενος ο κοινός νομοθέτης με την επιτακτική ανάγκη λογιστικού διαχωρισμού της ΔΕΗ κατέστησε λεπτομερέστερες και αυστηρότερες τις διατάξεις που αφορούν το λογιστικό διαχωρισμό των καθετοποιημένων επιχειρήσεων και των επιμέρους δραστηριοτήτων που αφορούν τον τομέα της ενέργειας, ώστε να αποφεύγονται οι διασταυρούμενες επιδοτήσεις ή άλλες μέθοδοι κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης[xvi].

Η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας δεν αποτέλεσε το μοναδικό προνομιακό χώρο παρέμβασης του κοινού νομοθέτη. Οι ανάγκες προσαρμογής στις κοινοτικές επιταγές προώθησης των ανανώσιμων πηγών ενέργειας και η ειδικότερη

πτυχή αυτών, της προώθησης φωτοβολταϊκών πηγών ενέργειας, αποτέλεσε επίσης ουσιαστικό χώρο παρέμβασης του κοινού νομοθέτη. Με τις διατάξεις του νέου νόμου 3468/2006 αφενός μεταφέρθηκε στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία 2001/77/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2001 για την «προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας» (ΕΕΕΚ L 283) και αφ' ετέρου προωθείται, κατά προτεραιότητα, στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, με κανόνες και αρχές, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.) και μονάδες Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.).

Στο νέο πλαίσιο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α απαιτείται σχετική άδεια. Η άδεια αυτή χορηγείται από τον Υπουργό Ανάπτυξης, μετά από γνώμη της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (Ρ.Α.Ε.), με κριτήρια: α) την εθνική ασφάλεια, β) την προστασία της δημόσιας υγείας και ασφάλειας, γ) την ενγένει ασφάλεια των εγκαταστάσεων και του σχετικού εξοπλισμού του συστήματος και του Δικτύου, δ) την ενεργειακή αποδοτικότητα του έργου για το οποίο υποβάλλεται η σχετική αίτηση, όπως η αποδοτικότητα αυτή προκύπτει, για έργα Α.Π.Ε. από μετρήσεις του δυναμικού Α.Π.Ε. και για τις μονάδες Σ.Η.Θ.Υ.Α. από τα ενεργειακά ισοζύγιά τους. Ειδικά, για το αιολικό δυναμικό, οι υποβαλλόμενες μετρήσεις πρέπει να έχουν εκτελεστεί από πιστοποιημένους φορείς, σύμφωνα με το πρότυπο DIN-EN ISO/IEC 17025 του 2000, όπως αυτό ισχύει κάθε φορά. Συνεκτιμούνται επίσης η ωριμότητα της διαδικασίας υλοποίησης του έργου, όπως αυτή προκύπτει από μελέτες που έχουν εκπονηθεί, γνωμοδοτήσεις αρμόδιων υπηρεσιών, καθώς και από άλλα συναφή στοιχεία, η εξασφάλιση ή η δυνατότητα εξασφάλισης του δικαιώματος χρήσης της θέσης εγκατάστασης του έργου, καθώς και η δυνατότητα του αιτούντος να υλοποιήσει το έργο με βάση την οικονομική, επιστημονική και τεχνική επάρκειά του. Αν ο αιτών είναι νεοσύστατο νομικό πρόσωπο, η δυνατότητα αυτή αξιολογείται στα πρόσωπα που συμμετέχουν σε αυτό ως εταίροι ή μέτοχοι. Επιπροσθέτως, προκειμένου για τη χορήγηση της σχετικής άδειας λαμβάνονται υπόψη η προστασία του περιβάλλοντος, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Α.Π.Ε., καθώς και η διασφάλιση παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και προστασίας των Πελατών.

Για τη χορήγηση της άδειας παραγωγής, την τροποποίηση ή την ανάκλησή της υποβάλλεται σχετική αίτηση στη Ρ.Α.Ε., η οποία συνοδεύεται από τα έγγραφα που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, που εκδίδεται μετά από γνώμη της Ρ.Α.Ε. και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η αίτηση για τη χορήγηση της άδειας παραγωγής συνοδεύεται από Π.Π.Ε. (Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων). Αντίγραφο της αίτησης και των συνοδευτικών της εγγράφων, καθώς και κάθε άλλο μεταγενέστερο έγγραφο που υποβάλλεται στη Ρ.Α.Ε., κοινοποιούνται στον Υπουργό Ανάπτυξης, με επιμέλεια του αιτούντος. Στη συνέχεια εγκρίνεται ο Κανονισμός Αδειών Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α.

Με τον κανονισμό αυτό καθορίζονται η διαδικασία της υποβολής των αιτήσεων για τη χορήγηση άδειας παραγωγής και τα συνοδευτικά αυτών έγγραφα καθώς και της αξιολόγησης των αιτήσεων αυτών, η διαδικασία της υποβολής και της εξέτασης αντιρρήσεων κατά των υποβαλλόμενων αιτήσεων, της εξαίρεσης από την υποχρέωση λήψης άδειας παραγωγής, καθώς και η διαδικασία τροποποίησης και μεταβίβασης της άδειας παραγωγής και κάθε ειδικότερο θέμα και σχετική λεπτομέρεια. Επίσης, καθορίζονται οι ειδικότερες υποχρεώσεις του Αδειούχου, η διαδικασία παρακολούθησης και ελέγχου της τήρησης των όρων της άδειας παραγωγής και των συναφών υποχρεώσεων, καθώς και η διαδικασία ανάκλησης της άδειας αυτής. Με την απόφαση καθορίζονται τα στοιχεία της αίτησης και της γνώμης της Ρ.Α.Ε., με την οποία αξιολογείται η αίτηση, και τα στοιχεία της αίτησης και της γνώμης που δημοσιοποιούνται, με επιμέλειά της, στο διαδίκτυο ή με οποιονδήποτε άλλο πρόσφορο τρόπο. Η γνώμη της Ρ.Α.Ε. συνοδεύεται από έκθεση στην οποία τεκμηριώνεται η εφαρμογή των κριτηρίων που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.

2. Η φωτοβολταϊκή τεχνολογία εκμετάλλευσης των ΑΠΕ

2.1 Ηλιακή ενέργεια και ο ρόλος των φωτοβολταϊκών συστημάτων στην Ελλάδα

Η παραγόμενη ηλιακή ενέργεια φτάνει στη Γη με τη μορφή της ηλιακής ακτινοβολίας. Η φωτοβολταϊκή τεχνολογία χρησιμοποιώντας ημιαγωγούς από κρυστάλλους πυριτίου (φωτοβολταϊκό Φ/Β στοιχείο), όπου προσπίτει η ηλιακή ακτινοβολία, δημιουργεί ηλεκτρική τάση και με την κατάλληλη σύνδεση σε φορτίο παράγεται ηλεκτρικό ρεύμα. Τα φωτοβολταϊκά στοιχεία συνδέονται μεταξύ τους ηλεκτρονικά και αποτελούν μια συστοιχία. Αυτό συμβαίνει, διότι η ενέργεια που παράγεται από ένα φωτοβολταϊκό στοιχείο είναι περιορισμένη. Για το λόγο αυτό τα στοιχεία συνδέονται μεταξύ τους, προκειμένου να παραχθεί μια σημαντική ποσότητα ηλεκτρικού ρεύματος.

Στην Ελλάδα οι πρώτες φωτοβολταϊκές εφαρμογές άρχισαν στη δεκαετία του '80 και συνεχίστηκαν στις δεκαετίες του '90 και 2000 σε νησιά και αυτόνομες εγκαταστάσεις ιδιωτών. Υπάρχουν γενικά πλεονεκτήματα των Φ/Β συστημάτων, όμως τρία είναι τα κυριότερα οφέλη από την εγκατάστασή τους. Πρώτα απ' όλα τα οικονομικά. Η παραγόμενη ηλιακή ενέργεια, αφού καταμετρηθεί, διοχετεύεται στο δίκτυο έναντι μιάς τιμής που καθορίζεται από το νόμο. Σύμφωνα με το νέο νόμο 3468/2006 για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η παρεχόμενη τιμή πώλησης της ηλιακής κιλοβατώρας ανέρχεται σε 0,4-0,5 €/kWh. Επιπλέον, αν υπάρχει εμπορική επιχείρηση δικαιούται επιδότηση της αρχικής εγκατάστασης σε ποσοστό 30-55% της αξίας του συστήματος μέσω του αναπτυξιακού νόμου. Τέλος, ο οικιακός καταναλωτής πέραν της παραπάνω ενίσχυσης της ηλιακής κιλοβατώρας δικαιούται και μια φοροελάφρυνση σε ποσοστό 20% της δαπάνης για εγκατάσταση Φ/Β. Αυτό μεταφράζεται σε έκπτωση 3-8% επί της πραγματικής αξίας του συστήματος. Τα ποσό δεν μπορεί να υπερβεί τα 500 ευρώ.

Ένα άλλο όφελος είναι ότι με την ανάπτυξη των εφαρμογών στην Ελλάδα θα ενισχυθούν τα ασθενή δίκτυα μέσω αποκεντρωμένης παραγωγής με μονάδες μικρής ή μέσης ισχύος. Θα μειωθεί η απώλεια δικτύων, διότι η παραγωγή στον τόπο κατανάλωσης θα συμβάλλει στην αποφόρτιση των γραμμών μεταφοράς. Η παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια θα συμβάλλει στην κάλυψη των αναγκών κατά το διάστημα της ημέρας και ιδιαίτερα της τόσο κρίσιμης για το δίκτυο μεσημβρινής αιχμής. Τέλος, η ανάπτυξη της αγοράς στην Ελλάδα θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας για τις εφαρμογές σε όλη τη χώρα με νέες εμπορικές, βιομηχανικές και ερευνητικές δραστηριότητες [\[xvii\]](#)

Η Ελλάδα βρίσκεται σε προνομιακή θέση ως προς τη δυνατότητα εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας. Σύμφωνα με την ετήσια στατιστική -φωτοβολταϊκό ενεργειακό βαρόμετρο- που διεξάγεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο στα τέλη του 2004 η Ελλάδα κατατάσσόταν στην 9η θέση μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με εγκατεστημένα Φ/Β συστήματα. Ο νόμος 3468/2006 για τις ΑΠΕ κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, ώστε να βοηθήσει τη χώρα μας να αναπτύξει τις Φ/Β εφαρμογές, εξασφαλίζοντας ανάπτυξη εμπορικών, βιομηχανικών, ερευνητικών δραστηριοτήτων που θα κατατάξει την Ελλάδα στην θέση που πραγματικά της αρμόζει.

2.2 Οι προϋποθέσεις που θέτει ο αναπτυξιακός νόμος για την προώθηση των φωτοβολταϊκών

Με στόχο την αύξηση του μικρού μεριδίου των Φ/Β στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας ο νέος νόμος περιέχει αρκετά σημεία που βοηθούν την προώθηση των εφαρμογών Φ/Β συστημάτων. Κάποιες γενικές παρατηρήσεις μπορούν να συνοψιστούν ως εξής. Ένα πρώτο σημείο είναι ότι η ΡΑΕ τηρεί μητρώο αδειών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Επίσης, το ΥΠΑΝ τηρεί μητρώο αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ. Θεσμοθετείται η εγγύηση προέλευσης ηλεκτρικής ενέργειας με φορέα ελέγχου του συστήματος εγγύησης τη ΡΑΕ. Φορείς έκδοσης των εγγυήσεων είναι ο διαχειριστής του συστήματος, ο διαχειριστής μη διασυνδεδεμένων νήσων και το ΚΑΠΕ. Οι φορείς τηρούν ειδικό μητρώο. Η διάρκεια άδειας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας είναι 25 χρόνια και μπορεί να ανανεωθεί μέχρι ίσο χρόνο. Η σύμβαση πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας ισχύει για 10 χρόνια και μπορεί να παρατείνεται για 10 επιπλέον χρόνια μονομερώς με έγγραφη δήλωση του παραγωγού.

Ανάλογα με την ισχύ του Φ/Β συστήματος διακρίνουμε τέσσερις κατηγορίες συστημάτων. Πρόκειται για συστήματα ≤ 20 κιλοβάτ (kWp), για συστήματα 20-150 kWp, για συστήματα 150-2.000 kWp και, τέλος, για συστήματα > 2.000 kWp.

Για το πρώτο σύστημα δεν απαιτούνται άδειες παραγωγής, εγκατάστασης,

λειτουργίας ή έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Δεν απαιτείται επίσης εξαίρεση από την άδεια παραγωγής, εκτός εάν πρόκειται για σταθμούς που εγκαθίστανται σε Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά όπου υφίσταται κορεσμός του δικτύου, ο οποίος διαπιστώνεται με απόφαση της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ). Για τα συστήματα 20-150 kWp εξαιρούνται από την υποχρέωση λήψης άδειας παραγωγής πρόσωπα που παράγουν ηλεκτρική ενέργεια από σταθμούς, οι οποίοι εγκαθίστανται σε ακίνητο ή όμορα ακίνητα τα οποία ανήκουν, κατά κυριότητα ή βρίσκονται στη νόμιμη κατοχή των προσώπων αυτών, για όσο χρόνο τα πρόσωπα αυτά είναι κύριοι ή νόμιμοι κάτοχοι, εφόσον η ηλεκτρική ενέργεια παράγεται από φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, από σταθμούς με εγκατεστημένη ισχύ μικρότερη ή ίση των εκατόν πενήντα (150) κιλοβάτ (ν. 3468/06).

Για τα συστήματα άνω των 150 kWp απαιτείται, πριν την εγκατάσταση της μονάδας, άδεια παραγωγής. Η άδεια αυτή χορηγείται από τον Υπουργό Ανάπτυξης, μετά από γνώμη της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ). Μαζί με την αίτηση για άδεια παραγωγής, ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει στη ΡΑΕ και αίτηση Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΠΕΑ) για το έργο, συνοδευόμενη από σχετική Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΠΠΕ).

Τέλος, χρειάζεται άδεια εγκατάστασης. Μετά την εγκατάσταση της μονάδας χρειάζεται άδεια λειτουργίας. Η άδεια αυτή χορηγείται με απόφαση του οργάνου που είναι αρμόδιο για τη χορήγηση της άδειας εγκατάστασης, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου και έλεγχο, από τα αρμόδια όργανα, της τήρησης των τεχνικών όρων εγκατάστασης κατά τη δοκιμαστική λειτουργία του σταθμού, καθώς και έλεγχο, από το Κ.Α.Π.Ε., της διασφάλισης των αναγκαίων λειτουργικών και τεχνικών χαρακτηριστικών του εξοπλισμού του σταθμού.

Για την προώθηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από φωτοβολταϊκούς σταθμούς καταρτίζεται από τη Ρ.Α.Ε. και εγκρίνεται από τον Υπουργό Ανάπτυξης Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Σταθμών. Το Πρόγραμμα αυτό, του οποίου η πρώτη φάση υλοποίησής του αρχίζει από την έναρξη ισχύος του νόμου 3468/06 και λήγει την 31.12.2020, αφορά την ανάπτυξη φωτοβολταϊκών σταθμών που εγκαθίστανται στην ελληνική επικράτεια, συνολικής ισχύος τουλάχιστον 500 MWp για σταθμούς που συνδέονται με το σύστημα, απευθείας ή μέσω δικτύου, και συνολικής ισχύος τουλάχιστον 200 MWp, για σταθμούς που συνδέονται στο δίκτυο των μη διασυνδεδεμένων νησιών. Επίσης, με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, που εκδίδεται μετά από εισήγηση του διαχειριστή μη διασυνδεδεμένων νησιών και γνώμη

της Ρ.Α.Ε., η ισχύς των 200 MWp, κατά την προηγούμενη παράγραφο, επιμερίζεται στα Αυτόνομα Ηλεκτρικά Συστήματα των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών, με βάση τις δυνατότητες του κάθε Αυτόνομου Ηλεκτρικού Συστήματος.

[ii] Μια από τις πιο χαρακτηριστικές καινοτομίες της πρόσφατης αναθεώρησης του Συντάγματος ήταν η πανηγυρική κατοχύρωση «ανεξάρτητων αρχών». Ο όρος αυτός εμφανίζεται σε πέντε επιμέρους συνταγματικές διατάξεις (άρθρα 9 Α εδ. β', 15 παρ. 2 εδ. α', 19 παρ. 2, 103 παρ. 7 και 9), οι οποίες επιτάσσουν τη συγκρότηση και λειτουργία ισάριθμων «συνταγματικών αρχών». Παράλληλα, επιτρέπεται η θεσμοθέτηση με κοινό νόμο νέων ανεξάρτητων αρχών, όπως άλλωστε έγινε στην περίπτωση της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας.

[iii] Οι αποφάσεις αυτές προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του ΣτΕ.

[iiii] Επιλέγων πελάτης είναι το πρόσωπο που έχει δικαίωμα επιλογής προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας, την οποία χρησιμοποιεί για δική του αποκλειστικώς χρήση.

[iv] Η παραγωγή ηλεκτρισμού από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Α.Π.Ε.), όπως είναι η αιολική, η υδροηλεκτρική ενέργεια, αποτελεί ένα σχετικά πρόσφατο φαινόμενο στην Ελλάδα. Σε νομικό επίπεδο, οι πρώτες συναφείς νομοθετικές ρυθμίσεις θεσπίζονται για πρώτη φορά με το ν. 2244/1994. Η νομική ρύθμιση των Α.Π.Ε., μάλιστα, χαρακτηρίστηκε, όπως συμβαίνει συχνά με διατάξεις οι οποίες αφορούν καινοφανή ζητήματα, από σημαντικές ελλείψεις και αντιφάσεις.

[v] Στις αρχές της δεκαετίας του '50 συστάθηκε η ΔΕΗ και μέσα από μια διαδρομή πενήντα χρόνων αναπτύχθηκε σαν επιχείρηση, τις πρώτες δεκαετίες με εξαγορές δεκάδων μικρών ιδιωτικών και δημοτικών ηλεκτρικών επιχειρήσεων, εργοστασίων και δικτύων, διαμορφώνοντας μια κοινωνική πραγματικότητα με οικονομικές και πολιτικές διαστάσεις. Η ίδρυση των μεγάλων κάθετα ολοκληρωμένων δημόσιων επιχειρήσεων ηλεκτρισμού σε όλη την Ευρώπη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο οφείλονταν τόσο σε ευνόητους κοινωνικούς λόγους για την ανάγκη εξηλεκτισμού της χώρας όσο και για την απροθυμία του ιδιωτικού κεφαλαίου να επενδύσει σε οικονομίες κλίμακος που απαιτούνται για την ανέγερση νέων μονάδων. Η τάση αυτή οδήγησε στην αυστηρά ρυθμιστική παρέμβαση του κράτους που με εξασφαλισμένη τη μονοπωλιακή δύναμη του κατάφερε σε πενήντα χρόνια τον πλήρη εξηλεκτισμό της χώρας με την ΔΕΗ. Η μονοπωλιακή αυτή προστασία της μοναδικής εταιρίας αντισταθμιζόταν με την υποχρέωση εκ μέρους της ΔΕΗ σε απρόσκοπτη και χωρίς διακρίσεις παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε εύλογες τιμές. Είναι οι λεγόμενες υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας (public service obligations).

[v] Βλ., *Λ. Κοτσίρη*, Δίκαιο Ανταγωνισμού (Αθέμιτου και ελεύθερου).

[vi] Βλ. *Ε. Παπαθανασοπούλου*, Εσωτερική Αγορά ενέργειας: εξελίξεις και προοπτικές, ΕΕΕυρ. Δ, 1996, σ. 769, *C. Delcourt*, The acquis communautaire: Has the concept had its days? CMLR, 2000, σ. 829, *Μ.-Θ. Μαρίνου*, Το νομικό πλαίσιο της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, Ελ.Δ. 2001, *Μ. Παπαντώνη*, Το Δίκαιο της Ενέργειας, εκδ. Σάκκουλα 2003.

[vii] Βλ., Οδ. 2003/54/ΕΚ.

[viii] Βλ., Οδ. 2003/55/ΕΚ.

[ix] Δραστηριότητα ηλεκτρικής ενέργειας είναι καθεμία από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες παραγωγής, μεταφοράς, διανομής ή προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

[x] Η κατασκευή εγκαταστάσεων παραγωγής και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας επιτρέπεται σε όσους έχει χορηγηθεί άδεια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ή έχουν νομίμως εξαιρεθεί από αυτή. Η άδεια παραγωγής χορηγείται από τον Υπουργό Ανάπτυξης, ύστερα από γνώμη της ΡΑΕ, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το νόμο και τον κανονισμό αδειών. Η άδεια πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα εξής στοιχεία: α) Το πρόσωπο στο οποίο χορηγείται το δικαίωμα, β) Το σταθμό ηλεκτροπαραγωγής για τον οποίο χορηγείται η άδεια, τον τόπο εγκατάστασής του, το δυναμικό παραγωγής και τη χρησιμοποιούμενη καύσιμη ύλη, γ) Η άδεια επιτρέπεται να επεκτείνεται, αν αυξηθεί το δυναμικό της παραγωγής ή να τροποποιείται, αν αλλάζουν τα υπόλοιπα στοιχεία της, δ) Η χορήγηση άδειας παραγωγής δεν απαλλάσσει τον κάτοχό της από την υποχρέωση να λαμβάνει άλλες άδειες ή εγκρίσεις που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία, όπως οι άδειες εγκατάστασης και λειτουργίας. Από τη λήψη άδειας παραγωγής εξαιρούνται α) Σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής ισχύος μέχρι 20KW, β) Εφεδρικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής ισχύος μέχρι 150KW και εφεδρικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής ισχύος μέχρι 400 KW, εφόσον οι τελευταίοι εγκαθίστανται σε βιομηχανίες και βιοτεχνίες. Οι εφεδρικοί αυτοί σταθμοί λειτουργούν μόνο σε περίπτωση διακοπής της παροχής ηλεκτρικής ενέργειας λόγω βλάβης ή αδυναμίας του συστήματος, γ) Σταθμοί ισχύος μέχρι 2MW που εγκαθίστανται από εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς φορείς με σκοπούς αποκλειστικά εκπαιδευτικούς πειραματικούς, δ) Σταθμοί που εγκαθίστανται από το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για λόγους πιστοποίησης ή μετρήσεων και για όσο χρονικό διάστημα διεξάγονται μετρήσεις ή διενεργείται πιστοποίηση.

[xi] Η χορήγηση άδειας με διαγωνισμό (πρόσκληση υποβολής προσφορών) γίνεται με την εξής διαδικασία: Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) κάθε δύο χρόνια καταρτίζει για όλα τα μη διασυνδεδεμένα νησιά κατάλογο με τις εκτιμώμενες ανάγκες για νέες

μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για την επόμενη πενταετία. Στις ανάγκες αυτές συνυπολογίζονται και οι ανάγκες για αντικατάσταση του παραγωγικού δυναμικού που υπάρχει. Ο κατάλογος καταρτίζεται με βάση τις τακτικές προβλέψεις του Διαχειριστή του Δικτύου και κατά τη σύνταξή του λαμβάνονται υπόψη οι δυνατότητες διασύνδεσης των δικτύων. Ο Υπουργός Ανάπτυξης ύστερα από εισήγηση της ΡΑΕ δημοσιεύει πρόσκληση στην οποία περιγράφονται η διαδικασία του διαγωνισμού, οι όροι και οι προϋποθέσεις συμμετοχής, καθώς και τα κριτήρια που θα ισχύουν για την επιλογή των υποψηφίων. Στο διαγωνισμό μπορεί να συμμετέχει και η ΔΕΗ. Έξι τουλάχιστον μήνες πριν από την οριζόμενη στην πρόσκληση ημερομηνία λήξης της προθεσμίας για εκδήλωση ενδιαφέροντος, η πρόσκληση δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σε μια ημερήσια εφημερίδα της πρωτεύουσας με πανελλήνια κυκλοφορία, σε δύο ημερήσιες ή εβδομαδιαίες εφημερίδες του νησιού όπου θα γίνει η εγκατάσταση, εφόσον υπάρχουν και στην επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η συγγραφή υποχρεώσεων περιέχει λεπτομερή περιγραφή των όρων της σύμβασης που θα παράγεται από τις νέες μονάδες παραγωγής. Η ΡΑΕ αξιολογεί τις προτάσεις που θα υποβληθούν και γνωμοδοτεί στον Υπουργό Ανάπτυξης, ο οποίος και εκδίδει τη σχετική άδεια παραγωγής. Ο παραγωγός που έχει λάβει άδεια με διαδικασία διαγωνισμού έχει δικαίωμα και υποχρέωση να πωλεί την παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια από τις νέες μονάδες παραγωγής μόνο στη ΔΕΗ. Η ΔΕΗ είναι υποχρεωμένη μέσα σε προθεσμία που ορίζεται στην πρόσκληση για εκδήλωση ενδιαφέροντος ή στη συγγραφή υποχρεώσεων, να υπογράψει τη σύμβαση αγοράς με τον κάτοχο της άδειας.

[xii] Για τους τελευταίους το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται από 1.7.2007, με μόνη εξαίρεση τους καταναλωτές που είναι εγκατεστημένοι σε Απομονωμένα Μικροδίκτυα.

[xiii] Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 4 του νέου νόμου για τη διασφάλιση της επάρκειας του απρόσκοπτου ενεργειακού εφοδιασμού των μη διασυνδεδεμένων νησιών, που δεν αποτελούν Απομονωμένα Μικροδίκτυα προβλέπεται διαγωνισμός μόνο όταν διαπιστώνεται πρόβλημα επάρκειας ισχύος.

[xiv] Η ΔΕΗ, αν και παραμένει Κύριος του Συστήματος, υποχρεούται σύμφωνα με τον προγραμματισμό που προβαίνει ο ΔΕΣΜΗΕ : (i) στην ανάπτυξη του Συστήματος, συνάπτοντας σχετικές συμβάσεις με τον Διαχειριστή για την έγκαιρη εκτέλεση των έργων, (ii) στη συντήρηση του Συστήματος και στη διατήρηση της λειτουργικής και τεχνικής του αρτιότητας. Για το σκοπό αυτό συνάπτεται ετησίως σύμβαση μεταξύ του Διαχειριστή και του Κυρίου του Συστήματος, με την οποία καθορίζονται τα χρονοδιαγράμματα εκτέλεσης των εργασιών συντήρησης, οι εγγυήσεις που παρέχονται από τον Κύριο του Συστήματος για την εμπρόθεσμη και καλή εκτέλεση των εργασιών συντήρησης, καθώς και οι όροι και η διαδικασία παρακολούθησης της πορείας εκτέλεσης των εργασιών συντήρησης από τον Διαχειριστή.

[xv] Στο πλαίσιο αυτών των αλλαγών, η διαχείριση του Δικτύου Διανομής θα μεταφερθεί μέχρι 1.7.2007 στο ΔΕΣΜΗΕ που θα μετονομασθεί σε ΔΕΣΔΗΕ Α.Ε. Μέχρι τότε η διαχείριση του Δικτύου παραμένει στη ΔΕΗ. Με το ν. 3426/2005 προστίθεται νέο άρθρο στο ν. 2773/1999, όπου απαριθμούνται οι αρμοδιότητες του Διαχειριστή του Δικτύου, ενώ διασφαλίζεται η λειτουργική ανεξαρτησία του Διαχειριστή, δεδομένου ότι τα μέλη του Διοικητικού του Συμβουλίου που θα πρέπει να είναι ανεξάρτητα να μην συνδέονται με οποιαδήποτε σχέση εξαρτημένης εργασίας, έργου ή εντολής, με επιχείρηση που δραστηριοποιείται στον τομέα της παραγωγής ή της προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Διαχειριστή του Συστήματος, που υποδεικνύονται από τη ΔΕΗ Α.Ε., παρέχονται εγγυήσεις ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, προκειμένου να τηρούν τις υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας που έχουν, λόγω της συμμετοχής τους στον Διαχειριστή του Συστήματος. Τέλος, η διαχείριση των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών ανατίθεται στη ΔΕΗ.

[xvi] Η υποχρέωση τήρησης ξεχωριστών λογαριασμών αφορά και τις οικονομικές αντισταθμίσεις που παρέχονται για παροχή ΥΚΩ, ώστε να αποφεύγεται η παράνομη κρατική ή άλλη ενίσχυση του φορέα που τις παρέχει. Ο νέος νόμος επιβάλλει, μεταξύ άλλων, στις Ολοκληρωμένες Επιχειρήσεις να τηρούν χωριστούς λογαριασμούς για καθεμία από τις δραστηριότητες παραγωγής, μεταφοράς, διανομής, προμήθειας σε Επιλέγοντες Πελάτες και προμήθειας σε Μη Επιλέγοντες Πελάτες, όπως ακριβώς θα ήταν υποχρεωμένες να πράξουν αν οι δραστηριότητες αυτές ασκούνταν από διαφορετικές επιχειρήσεις. Στους λογαριασμούς αυτούς πρέπει να αποσαφηνίζονται τα έσοδα που προέρχονται από το ιδιοκτησιακό καθεστώς του Συστήματος, του Δικτύου Διανομής και των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών. Οι επιχειρήσεις αυτές τηρούν ενοποιημένους λογαριασμούς για άλλες δραστηριότητες, που δεν εμπίπτουν στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας. Οι λογαριασμοί περιλαμβάνουν ισολογισμό και λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως, για κάθε χωριστή δραστηριότητα. Η ΔΕΗ οφείλει να τηρεί χωριστούς λογαριασμούς για τις δραστηριότητες που ασκεί στα Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά.

[xvii] Η πρώτη μεθοδολογική προσέγγιση κατά πόσο η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας από την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας συμβάλλει στην ταχύτερη διείσδυση των καθαρών ενεργειακών τεχνολογιών εκπονήθηκε από τον Στέλιο Ψωμά, Σύμβουλο του Συνδέσμου Εταιριών Φωτοβολταϊκών το 2005. Στην προσέγγιση αυτή, παρόλο που οι υψηλής τεχνολογίας εφαρμογές θεωρούνται συνήθως εντάσεως κεφαλαίου και όχι εργασίας, διαπιστώθηκε ότι στην περίπτωση των Φ/Β όλες οι αναλύσεις συνέκλιναν στο συμπέρασμα ότι η βιομηχανία των Φ/Β συμβάλλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (ανά μονάδα αποδιδόμενης ενέργειας) περισσότερο από κάθε άλλη ενεργειακή τεχνολογία. Οι εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης Φωτοβολταϊκών Βιομηχανιών και της Greenpeace κάνουν λόγο για συνολικά 2,25 εκατ. θέσεις εργασίας στον κλάδο ως το 2020, αν επιτευχθεί ο στόχος για

κάλυψη του 1,1% της παγκόσμιας ηλεκτροπαραγωγής από Φ/Β ως το 2020.